

Надруковано:

Семенов О. Тенденції культуромовної підготовки вчителя в зарубіжній школі

//О.Семенов // Вісник Черкаського університету: Серія: Педагогічні науки.- Черкаси:

Черкас. нац. ун-т ім. Б.Хмельницького, 2008.- Вип. 126.-С.128-136.

УДК 371.134: [811.161.2+821.161.2]

О.М.Семенов

**Тенденції культуромовної підготовки вчителя
в зарубіжній школі**

"Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти" (2003) окреслюють головні принципи мовної політики: перетворення багатого європейського спадку мов і культур із перешкоди у спілкуванні на джерело збагачення та розуміння; краще оволодіння сучасними мовами для полегшення спілкування, взаємодії, взаєморозуміння і співпраці; запровадження єдиних вимог для подальшої співпраці та координації національної політики в галузі викладання та вивчення сучасних мов, актуальність лінгвістичної, соціолінгвістичної, прагматичної компетенцій [3]. Особливо важливо наголосити на практичній спрямованості Рекомендацій для розробки галузевих і стандартів вищих навчальних закладів для співробітництва. Усе це становить соціально-культурний контекст, в якому формується культуромовна особистість учителя початку третього тисячоліття. Така особистість добре володіє ефективними комунікативними стратегіями, генерує національно-культурні надбання власного народу, вільно орієнтується в інформаційно-технологічному просторі. У кожній країні пишаються таким учителем.

Розглянемо основні тенденції культуромовної підготовки вчителя рідної мови у вищих навчальних закладах США, Великої Британії, Франції, Німеччини. Джерельною базою слугують дисертаційні та монографічні дослідження, журнальні публікації Н.Абашкіної, Н.Авшенюк, О.Бикової, О.Глузмана, Л.Зязюн, О.Кузнецової, Л.Лабазіної, Л.Пуховської, О.Юриної та ін., каталоги навчальних закладів, подані на відповідних Інтернет-сайтах.

У *США*, в державі, яку визнають центром світової лінгвістики, виховання високої мовної культури є пріоритетним. Сенат пильно стежить за розвитком англійської мови як єдиної офіційної мови. Американська владна еліта добре пам'ятає про витoki державного становлення на основі розвитку політичної та мовної систем. З метою досягнення високих стандартів якості освіти 48 штатів у 2000 році запровадили підсумкове тестування випускників, а 36 штатів почали систематично оприлюднювати спеціальні звіти про успішність учнів у кожній школі [6]. Підвищені вимоги до володіння нормативним англійським мовленням (Official English) зумовили появу численних інститутів, де працюють над технологією виправлення небажаного акценту (Foreign Accent Improvement, Foreign Accent Reduction) для забезпечення успішної кар'єри в суспільстві [2].

Водночас від американських мовознавців (Д. Марплз, У.Вайнрах та ін.) лунає засторога: "чим чистішою стає мова і чим більше вона обмежується колом інтелектуальної еліти, тим швидше зростає ймовірність відчуження від неї решти населення"; "відданість літературній мові здебільшого вважається "хворобою" інтелектуалів; у великих містах є зони, де молоді люди навмисно намагаються не вживати "чисту" англійську мову, остерігаючись, що ровесники можуть звинуватити їх у зарозумілості [13; 14].

Соціокультурні реалії ініціюють якісні зміни у професійній парадигмі вчителів рідної мови. На розробку стандарту їх знань і вмінь спрямована діяльність Національної ради з питань стандартизації педагогічної діяльності. Як і в українській вищій школі, умовою успішної діяльності навчальних закладів США вважають рівень підготовленості випускників. Однак, в американських закладах є обов'язковим отримання сертифікату для здійснення педагогічної діяльності: студенти-випускники пишуть есе, тобто роздуми про природу, значення та шляхи ефективного навчання мови та літератури.

Для отримання ступеня бакалавра і магістра студентам-філологам у вищих навчальних закладах пропонується широкий спектр курсів з різних галузей літератури, мови, філософії, культурології:

- творче, доказове, аналітичне письмо, філософія і література, література і суспільство, прикладна і комп'ютерна етика, історія музики, американське класичне кіно, вступ у культурну антропологію, критичні роздуми (відділення англійської мови і філософії університету м.Дрексела (Філадельфія));

- історія англійської мови, семантика і походження слів, експериментальна, історична та сучасна фонетика й фонологія, граматики, соціолінгвістика, порівняльна філологія, лінгвістика тексту, філософія, богослів'я, музика, історія мистецтва, театру і кіно, соціальна історія, комп'ютерні технології в гуманітарних науках (відділення англійської мови університету у м.Глазго);

- для додаткової спеціалізації - курси педагогічної культури, англійської мови і мистецтва (Вашингтонський університет); курси сучасного мистецтва, психології спілкування, традиційних культур Європи, зовнішньої політики США (Мідлберський коледж); курси історії мистецтва і класичної та сучасної американської літератури, теорії мистецтва і творчості (Дартмутський коледж).

Аналіз відповідних Інтернет-сторінок показує, що у вищих навчальних закладах турбуються про формування культуромовної особистості ("homo loquens", "homo communicans") майбутнього вчителя. В умовах комунікативно-дискурсивної парадигми важливого значення набуває систематичне збагачення словникового запасу, здатності ефективно вдосконалювати свій мовленнєвий досвід у різних ситуаціях; вивчення лексичних маркерів як типових показників прагматичної спрямованості англійської мови, опанування англійської літератури як засобу естетичної досконалості і джерела духовного збагачення (Брігемський університет; дослідження семантичного наповнення слова, фрази, лінгвокогнітивних засад тексту фольклору, художньої, публіцистичної літератури; проведення аналітичних досліджень за етимологічними, філософськими словниками, довідниками, енциклопедіями; написання творчих письмових робіт (есе) різної тематики тощо. Прагматичні американці, - зазначає Г. Клочек, - розробили чимало схем (алгоритмів), за якими пишуться есе: роз'яснення теми, її актуальності, формулювання тези, система аргументів на її підтвердження тощо

[5]. Усе це допомагає майбутньому спеціалісту набути необхідних для нього умінь та навичок створення написання ділових текстів.

Значна роль в американських університетах приділяється полікультурній освіті, спрямованій на підготовку молоді до життя у все більш багатонаціональному й полікультурному середовищі. Каталоги навчальних закладів засвідчують, що шанувальникам рідної мови пропонуються цікаві спецкурси з грецької культури, лінгвокультурології, антропологічної лінгвістики, психо- і соціолінгвістики, аналізу дискурсу як тексту в різних аспектах.

Студенти досліджують мовну ситуацію, мовну політику, процеси контактування різних мов і культур, соціальні норми мовленнєвої поведінки. Для опрацювання складних культуромовних питань залучаються роботи культурологів, соціо- та етнолінгвістів У.Лабова, К.Леві-Строса, Е.Сепіра, Б.Уорфа, Д.Хамса, Н.Хомського та ін. У навчальному процесі використовуються інноваційні словники-довідники, зокрема, словник агнонімів (слів-незнайомих), електронний тлумачний словник англійської мови Merriam-Webster's collegiate dictionary [<http://www.m-w.com/thesaurus.htm>], який систематично поповнюється новими словами тощо [детальніше п. 8; 9].

Виховання культуромовної особистості майбутнього вчителя-словесника супроводжується шляхом "шліфування" мовної, комунікативної, лінгвокультурознавчої компетенції, культури фахового спілкування, розвитку вмінь слухати, розуміти й аналізувати позицію співбесідника, вироблення власного бачення проблеми тощо. Показовим є залучення студентів до діяльності Школи Діалогу, читання курсів мовленнєвої комунікації і риторики, що сприяє розвитку філологічного чуття й мовленнєвої майстерності, опанування цілого спектру риторичних прийомів у курсі іміджології, зокрема вивчення ораторських здібностей промовця, його зовнішнього вигляду тощо (Монтклеарський університет).

Опрацьовані матеріали сайтів вищих навчальних закладів дають можливість зробити висновок щодо актуальності в підготовці майбутніх учителів-філологів курсів американської белетристики, літературної критики, шекспіріани,

критичного аналізу тексту, театрального мистецтва (Школа педагогіки Саутгемптонського університету). Особливого значення надається театралізації творів В.Шекспіра як формі перевірки знань літературного тексту. Студенти аналізують ідейну насиченість, стилістичні особливості мови творів, соціальний та історичний контекст, варіанти сучасної інтерпретації тексту, навчаються імпровізації, драматизації, проведенню рольових ігор. Така форма розкриття творчого потенціалу цілком можлива в українських ВНЗ.

Як позитивне, відзначимо у психолого-педагогічних курсах наявність елементів “критичного перегляду” телепередач або й упровадження спецкурсу “Засоби масової інформації” (школа педагогіки Саутгемптонського університету, спеціальність “Англійська мова та література, театральне мистецтво, засоби масової інформації”). Ці предмети призначені формувати когнітивізм, творче і критичне мислення, розвивати пізнавально-ціннісні орієнтації особистості тощо. Досвід читання таких навчальних дисциплін корисний для українських університетів, де функціонують спеціальності з філології і журналістики (Луганський НПУ, Черкаський НУ, Херсонський ДУ).

Креативно-інноваційна стратегія організації навчального процесу спрямована на зміну лекційних стратегій; вони орієнтовані на співтворчість і співроздуми лектора і слухачів. Запроваджуються лекції-діалоги, лекції-візуалізації, лекції-дискусії, практичні заняття - спостереження, автентичні бесіди. Заняття наповнені різноманітними формами й евристичними методами (мозкова атака, колективна записна книжка), навчальними дискусіями (круглий стіл, ток-шоу, засідання експертної групи, акваріум), імітаційними іграми. Використовуються проблемні медіатехнології (аналіз сюжету, ситуацій, характерів персонажів, авторської позиції, зіставлення різних позицій), евристичні, дослідницькі методи (перевірка гіпотез, моделювання) з опорою на ігрові завдання, театралізовані постановки.

Широкого застосування у професійній підготовці вчителя набувають сучасні інформаційні та Інтернет-технології. Отримала поширення і технологія створення віртуального навчального кабінету. Аудіовізуальними документами і методиками

систематично поповнюється бібліотечний фонд англійських університетів. Це увиразнює діяльність у напрямку до відкритості для освітянської громади.

Магістерська підготовка, що здійснюється на основі бакалаврської протягом двох років, відзначається гнучкістю, варіативністю, посиленням прагматичної спрямованості й завершується написанням дослідницької роботи за спеціальністю. Студентам надається свобода вибору навчальних курсів і тем для наукового пошуку, що пов'язані з потребами шкільних закладів.

Отже, приходимо до висновку, що американське суспільство бачить сучасного вчителя таким, який домагається високої якості праці завдяки позитивним особистісним якостям та професійній майстерності: він має почуття впевненості в собі, емоційно стабільний, адекватно сприймає різні педагогічні ситуації, комунікативний, підтримує неформальні, емоційно забарвлені взаємини з учнями, розвиває в них самостійність мислення, бажання вчитися краще

Період активного відродження підготовки вчителя-гуманіста із глибокими загальноосвітніми, спеціально-предметними знаннями, готовністю до впровадження освітніх нововведень переживає *Велика Британія*. Сучасна *британська* педагогічна освіта з її поєднанням свободи вибору та гнучкості спирається на Стандарт кваліфікованого вчителя (2002), Кодекс професійних цінностей і характеризується компетентнісно-орієнтованим підходом. "Пріоритетом фахової підготовки, - доводить відомий порівняльний педагог Л.Пуховська, - є досконале і різноманітне вивчення насамперед рідної, а також інших європейських мов з перспективою переходу до двомовності або багатомовності, виховання у майбутніх учителів свідомості громадянина Європи" [7, с.33, 37, 75]. Аналіз наукових праць дає можливість окреслити професійні риси сучасного вчителя англійської мови і літератури як "учителя-інтелектуала", "учителя-творця", "учителя-новатора". Він повинен мати глибокі знання з фаху і предмета спеціалізації, бути широко обізнаним у наукових дослідженнях, пов'язаних з методикою викладання словесності, вміти використовувати методи проблемного навчання, творчо, критично й аналітично мислити, приймати оптимальні рішення.

Національний курікулум підготовки вчителя до викладання англійської мови і літератури в середній школі, згідно з дослідженням Н.Авшенюк, містить характеристику спеціальнопредметних і педагогічних знань та розумінь (тобто вмінь ідентифікувати й оцінювати), необхідних майбутньому вчителеві для забезпечення навчальних досягнень учнів з англійської мови і літератури, методів ефективного викладання й оцінювання [1, с.135-140]. Провідною концепцією шкільної та вищої освіти Великої Британії визначено педагогіку прагматизму, тобто набуття корисних для життя знань, практичних умінь і навичок.

Спектр обов'язкових компетентностей об'єднується навколо таких головних вимог до вчителя: знати і розуміти принципи усної та письмової мови як системи; розуміти мову як соціальний, культурний та історичний феномен, володіти знаннями про тексти і критичними підходами до них. *Загальні мовленнєві компетенції* виявляються у продуктивному усному й письмовому спілкуванні та його усвідомленому сприйнятті, використанні для розумового, навчального, особистісного розвитку. Ефективність *комунікативних компетенцій* перевіряється шляхом читання і сприйняття простих і складних текстів, розуміння семантичного значення контексту, доцільного використання правил граматики, написання різножанрових текстів у звичному форматі і самостійного створення усних і письмових текстів, призначених для певної аудиторії, їх критичного аналізу, вияву вмінь спілкуватися з різною аудиторією, безперервної адаптації мовлення до потреб та інтересів різних співрозмовників. З цією метою у вищій освіті успішно реалізується дизайн-програма "Діалог", модулі "Мова, текст та контекст", "Англійська мова в часі та просторі".

Формування *мовної і лінгвістичної компетенції* спрямоване на опановування природи і значення літературної англійської мови як засобу комунікації і навчання, соціального, культурного та історичного явища, особливостей її лексикології, фонетики, графіки, граматики тощо. *Літературна компетенція* студентів реалізується у вияві вмінь аналізувати художні тексти різних жанрів часів Ренесансу, Реставрації, романтизму, двадцятого століття, студіювати літературно-критичні праці, викладати драматургічну спадщину В. Шекспіра.

Методична підготовка майбутніх учителів побудована з урахуванням Національного навчального плану з англійської мови та літератури щодо аудіювання, говоріння, читання та письма, а також інновацій у педагогіці і психології. Серед компонентів *методичної компетенції* вчителя-філолога виокремлюються зокрема такі, що є важливими і для підготовки вчителів української мови: *здатність* заохочувати учнів до читання, роботи з літературними текстами, аналізу повідомлення засобів масової інформації, створення текстів публіцистичного жанру; *формувати* в учнів орфографічну і граматичну компетентність, пунктуаційну грамотність; *використовувати* під час викладання англійської мови інформаційні та комунікаційні технології; *здійснювати моніторинг* і оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови і літератури, а також власної викладацької діяльності [11, с.138-140].

На відміну від завдань методичного курсу в українських ВНЗ “Методика навчання англійської мови та літератури” передбачає опанування театрального мистецтва і засобів масової інформації, що значною мірою збагачує практичні уміння майбутніх учителів.

Поряд із традиційними лекціями, семінарами, на які виділяється третина навчального часу, у вищих навчальних закладах практикуються дискусії, т'юторські заняття, рольові ігри, моделювання, наукові майстерні, впроваджуються модульні технології, методичні презентації, здійснюється мікровикладання, що допомагає студентам продемонструвати й “відшліфувати” ораторські та комунікативні здібності.

Активно реалізується стратегія інформаційно-технологічної підготовки вчителів: викладається гуманітарна інформатика, де навчають планувати фрагменти уроків із застосуванням відповідних інформаційних технологій для розвитку навичок читання і письма, роботи з прозовим і поетичним текстом, експериментування із зображенням, звуком, кольором тощо з урахуванням різних можливостей і здібностей учнів, проведення індивідуальної чи групової роботи учнів, здійснення моніторингу навчальної діяльності тощо.

Отже, професійні риси сучасного вчителя англійської мови і літератури наступні: це інтелектуал, творець, новатор. Він повинен мати глибокі знання з фаху і предмета спеціалізації, бути широко обізнаним у наукових дослідженнях, пов'язаних з методикою викладання словесності, вміти використовувати методи проблемного навчання, творчо, критично й аналітично мислити, приймати оптимальні рішення.

Яскраво виражена національна специфіка освітньої системи “матері мистецтв” *Франції* під впливом динамічного оновлення технологій, зростаючої інтелектуалізації праці теж набула гнучкості, варіативності, відкритості, орієнтації на неперервність освіти, професіоналізацію педагогічної підготовки.

У країні добре шануються мовно-культурні цінності. Це підтверджують і слова Жана Дютура: "Якщо існує загроза для мови народу, це означає, що є загроза і для існування держави". Ще на початку XIX ст. у Франції лише третина населення володіла французькою мовою. У якнайкоротший час уряд розробив програму і виділив значні кошти для утвердження французької мови.

І дотепер захист і розвиток національної мови узаконено у сфері мовної політики: лише за останні десятиліття у країні прийнято три таких закони. Наприклад, у 1975 р. було прийнято закон, що вимагав обов'язкового вживання французької мови в діловому спілкуванні, що стосувалося продажу товарів чи послуг для населення. Відомо, що авіакомпанію British Airways, яка друкувала авіаквитки англійською мовою, у 1977 р. було притягнуто до судової відповідальності та сплати величезного штрафу за невиконання цього закону.

У законі №94-665 від 4 серпня 1994 року наголошується: "Французька мова як державна мова, згідно з Конституцією, є важливою складовою частиною самобутності і національного надбання Франції...Володіння французькою мовою і знання двох інших мов уходить до основної мети навчання". За порушення цього закону накладається штраф у сумі 9.000 американських доларів або шість місяців ув'язнення. Цим самим французи нагадують націєтворчу істину: щоб з нацією рахувалися інші, їй потрібна розвинута самоповага.

Існують навіть правила використання французької мови, що затверджуються законами, декретами, постановами і підписуються президентом Республіки. Систематично поповнюється список чужоземної лексики (див. сайт www.culture.fr/culture/dglf), яку не доцільно вживати в офіційних документах. Діяльність Національного комітету з етики спрямована на постійне "очищення" мови від американізмів, германізмів, жаргонізмів. Уживання в навчальних закладах і державних засобах масової інформації англійських слів і виразів замість існуючих французьких, - зазначає Л.Зязюн [4], - карається значними грошовими штрафами.

Щорічно, з 1993 р. у державі проводяться Національні диктанти; систематично розглядаються звіти уряду про мовну ситуацію у Франції. Здійснюється захист інформаційного простору держави, за яким пропорція створених або виконуваних музичних творів національною мовою має становити мінімум 40 відсотків. А гімн Франції – "Марсельєзу" згідно державних настанов напам'ять мають знати навіть діти шестирічного віку.

Значна увага приділяється розвитку комунікативної компетенції: удосконаленню умінь формулювати свої думки і правильно доносити їх співрозмовникам, виховувати себе як громадянина Франції. В університетських інститутах практикується широке використання на заняттях курсу французької мови медіазасобів (преси, телебачення, кінематографу, радіо, Інтернету). Читання спецкурсів „Наука про інформацію та спілкування”, "Вчитися з новинами", "Журналістика і література" вдало доповнюється ефективними формами і видами роботи: представлення тексту у вигляді звукозапису, його відеомонтаж, складання листів, видання шкільної газети, написання твору, підготовка телетексту. Такі засоби сприяють формуванню, розвитку й удосконаленню навичок розмовної мови, вимови і граматики, критичного мислення, розширенню світогляду.

Учителів рідної мови в цій країні властиві риси національно свідомої, духовно багатой мовної особистості і компетентного фахівця: висока національна свідомість і самосвідомість, вишукане володіння французькою мовою, гнучкість, варіативність підготовки, орієнтація на неперервність освіти, прагнення до

саморозвитку і самовдосконалення. На змісті, формах і методах професійної підготовки майбутніх учителів рідної мови позначаються новації і потреби суспільства у вихованні національно-мовної еліти.

Саме турбота про збагачення учнівської і студентської молоді знаннями рідної культури, виховання в них толерантності й поваги до національної самобутності інших народів, формування етнокультурознавчої компетенції спонукала французьких педагогів запровадити в університетах і середніх школах вивчення елементів лінгвокультурології. Заняття з мовних і літературознавчих курсів, як засвідчують наукові дослідження, наповнюються високохудожніми, естетичними текстами, що стосуються вияву менталітету, національних реалій. Замість попередньої переважної орієнтації на засвоєння граматичних структур тепер увага звертається насамперед на оволодіння навичками живої мови, необхідної для безпосереднього спілкування [9]. Культивуються місцеві фольклорні, етнографічні, літературні й історичні традиції, інтенсивно розвивається і лінгвогеографія, що відображається в серії "Лінгвістичних і етнографічних регіональних атласів Франції" та багатьох лінгвоетнографічних працях.

У власне лінгвістичний аспект як рідної, так і іноземних мов органічно вплітається лінгвокраєзнавчий матеріал: національні реалії, фонова лексика і фразеологія, уривки художніх текстів французьких письменників, дані соціологічних опитувань, інтерв'ю. Засвоєння цього важливого компонента формує лінгвокраєзнавчу компетенцію, що дозволяє здійснювати повноцінну комунікацію з представниками інших країн.

Отже, вчителів рідної мови у Франції XXI століття властиві риси національно свідомої, духовно багаті особистості і компетентного фахівця: висока національна свідомість і самосвідомість, вишукане володіння французькою мовою, гнучкість, варіативність підготовки, орієнтація на неперервність освіти, прагнення до саморозвитку і самовдосконалення.

Актуалізується і завдання розвитку комунікативної компетенції майбутнього вчителя-словесника. Широке використання на заняттях медіазасобів (преси,

телебачення, кінематографу, радіо, Інтернету) або й читання відповідних курсів покликане сприяти формуванню, розвитку й удосконаленню навичок розмовної мови, вимови і граматики, критичного мислення, розширенню світогляду.

Глибоко шанують і культивують рідну мову і свої традиції у *Німеччині*. Кодифікована літературна мова завойовує провідне місце в німецькому суспільстві. Вона відзначається нормованістю, соціальною широтою використання і обов'язковою для всього населення. Саме "... в рідній мові струменить уся близькість до свого, у ній - звичаї, традиції й знайомий світ", - стверджував німецький філософ Г.Гадамер. У соборності держави вбачали одну з найважливіших функцій німецької літератури Й. Гете, Ф.Шіллер.

Про увагу держави і суспільства до мовної освіти засвідчує і те, що 2007 рік оголошено роком гуманітарних наук. У коло заходів, які передбачаються, потраплять напрями "мова і мистецтво", "мова і комунікація", "гуманітарні науки і економіка".

Лінгвістична підготовка майбутніх учителів рідної мови відображає ідеї гуманістичної педагогіки і психології, філософії діалогу культур. Мовна компетенція студентів формується в розрізі взаємостосунків мови, етносу, етнокультури на основі змістовно орієнтованої граматики, витоки якої були закладені у працях відомого німецького лінгвіста Л. Вайсгербера. Лінгвістична компетенція студентів-філологів враховує особливості сучасної мовної ситуації, яка відзначається помітною інтелектуалізацією мови, проникненням до її складу англійських запозичень на позначення термінів політики, науки, міжнародних відносин, військової справи, спорту, інтернет-термінів і водночас нехтуванням мовною нормою.

Глобалізоване сьогодення диктує запит на вчителів, котрі вміють впливати на оточуючих не лише мовною правильністю, а й логічно-композиційною змістовністю, тому підвищується роль комунікативно-діяльній компетенції. Її розвиток здійснюється в курсах культури мови, педагогіки комунікативних засобів (преси, радіо, телебачення). У підготовці вчителя домінують інтегровані суспільствознавчі та загальнокультурні курси, які відзначаються прагматичним

характером: філософія, соціальні науки, політика, соціологія, курс "Євронауки", основне завдання якого - ознайомлення із сутністю європейських стандартів, формування умінь креативно мислити, аналізувати функціонування суспільних секторів різних країн. Культурознавча компетенція поглиблюється на основі курсу народознавства, який, за А.Турчиновим, враховує культурну своєрідність федеральних земель та історію сучасної культури.

Тенденція „приведення учителя до стану повноцінності, що досягається шляхом самоосвіти в контексті мови, праці і взаємодії” (Ю. Хабермас) зумовила зміни у формах занять і методах навчання: отримали поширення оглядові лекції з фундаментальних розділів навчальної дисципліни, читання лекцій кількома викладачами (для забезпечення інтегрованого підходу до комплексного розгляду навчального матеріалу), "ілюстративні лекції" (коли для висвітлення окремих питань студентам пропонуються мікродискусії). Під час семінарів проблемного характеру використовуються "метод моделювання ситуацій", ділові ігри, мікровикладання (тренінги), дослідницькі дискусії тощо. Змінюється і ставлення до навчання. Інноваційні заняття, розвинута система консультацій вимагають систематичної підготовки їх учасників, стимулюють розвиток творчої мислительної активності, вироблення здатності до глибокого аналізу фактів, критичних суджень.

Невід'ємною складовою професійної підготовки є участь студентів у науково-дослідній роботі. Побудована на засадах тісної співпраці з викладачем, така діяльність допомагає усвідомити студентам власну роль у розв'язанні поставленого завдання, формує вміння аналізувати наукову інформацію, здібності до проведення індивідуальної та колективної роботи в навчальному закладі. На роботу з обдарованими студентами спрямована діяльність центрів "з розвитку дарувань" при університетах. У цих закладах читаються додаткові лекції, проводяться семінари, здійснюються навчальні поїздки країною і за кордоном, виконуються спеціальні стажорські програми. Така форма роботи є корисною для українських ВНЗ.

Отже, концепція підготовки вчителя німецької мови орієнтована на ідеї гуманістичної педагогіки і психології, формування діяльнісних професійних умінь, вільний творчий саморозвиток і самореалізацію особистості в модернізованому суспільстві третього тисячоліття.

Аналіз дисертаційних і монографічних досліджень, освітніх документів і каталогів вищих навчальних закладів дають можливість окреслити фаховий портрет учителя-філолога у США, Великій Британії, Франції, Німеччині, Росії, Польщі: це знавець тонкощів рідної мови і літературознавець, здатний осягнути й пояснити глибинну сутність художнього твору, сценарист і виконавець власного уроку, режисер, і актор, чиє виразне читання приносить слухачам хвилини істинної естетичної насолоди. Позитивно сприймаючи зарубіжний досвід, враховуємо, що якісне збагачення змісту складових системи професійної підготовки майбутніх учителів української мови важливо здійснювати з урахуванням власних національно-освітніх традицій.

Використана література

1. Авшенюк Н.М. Стандартизація професійної підготовки вчителів у Англії й Уельсі (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 2005. – 235с.

2. Вишнева Г. М. Межкультурная коммуникация, языковая вариативность и современный билингвизм // Педагогический вестник. - 2003.-№-01. <http://www.yspu.yar.ru/vestnik.htm>.

3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К.: Ленвіт, 2003. – С. VIII.

4. Зязюн Л.І. Саморозвиток особистості в освітній системі Франції: Монографія.- К., Миколаїв: Вид-во МДГУ ім.П.Могили, 2006.-388с.

5. Клочек Г. Вища літературна освіта в контексті Болонського процесу: Методичне есе.- Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2005.-48с.

6. Образование - ключевой фактор социально-экономического развития США в XXI веке // Университетская информационная система "Россия" [Цит. 27.02.2005]. -[Електронний ресурс]- Режим доступу: <<http://www.budgetrf.ru/Publications/magazines/vestnik sf/2001/>>.- Загол. з екрану.- Мова рос.

7.Пуховська Л.П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: Монографія. - К.: Вища школа, 1997. - 180 с.

8.Семенов О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: Монографія.-Суми: ВВП "Мрія-1" ТОВ, 2005. – 404с.

9.Юрина Е.Н. Историко-педагогические функции французского языка. - [Электронный ресурс]- Режим доступа: 3.11.2003: <<http://rspu.edu.ru/li/journal/yurina>>.- Загол. з екрану.- Мова рос.

10. Central Washington University. -[Электронный ресурс]- Режим доступа: <www.cwu.edu/>.- Загол. з екрану.- Мова англ.

11. Initial Teacher Training National Curriculum for Secondary English. - L.: DFEE, 1998. - 16 p.

12. The National Curriculum. English. - L.: DFEE, 1998. - 18 p.

13. Weinreich Uriel. Languages in Contact. Findings and Problems. – The Hague, Paris, 1974. – P.102

14. James E. Jacob and David C. Gordon. Language Policy in France // Language Policy and National Unity. – S.l.: Rowman and Allanheld, 1985. – P.119.

Анотація

Е.Н.Семенов

Тенденции культурно-языковой подготовки учителя в зарубежной школе

У статье рассматриваются основные тенденции культурно-языковой подготовки учителя родного языка у высших учебных заведениях США, Великой Британии, Франции, Германии.

Annotation

Olena Semenog

The tendencies of cultural and language aspects in training teachers in foreign High Educational Establishments

The tendencies of cultural and language aspects in training teachers of native language in High Educational Establishments of USA, Great Britain, France and Germany are presented in the article.